

เอกสารชุดแนะแนว : กลไกสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

ทุกวิชามีค่ายิ่ง

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พระบรมราชาธิราช

...ลักษณะของการศึกษาหรือการเรียนรู้นั้น
มีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ เรียนรู้ตามความรู้
ความคิดของผู้อื่นอย่างหนึ่ง เรียนรู้ด้วย
การขบคิดพิจารณาของตนเองให้เห็นเหตุผล
อย่างหนึ่ง กับเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝน
จนประสัทธิผลและเกิดความรู้คล่องแคล่ว
ชำนาญอีกอย่างหนึ่ง...

เอกสารชุดแนะแนว : กลไกสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

ทุกวิชามีค่ายิ่ง

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารชุดแนะแนว : กลไกสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

ฤทธิชัยชัย

พิมพ์ครั้งที่ 1

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544

จำนวนพิมพ์ 15,000 เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-268-9784

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา

314-316 ปากซอยบ้านนาตร ป่ารุ่งเมือง ป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100

โทร. 223-5548, 223-3351

นายปกรณ์ ดันสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. 2544

ภาพ

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตาม หลักการและ
แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ได้นั้น จำเป็นต้องใช้หลักจิตวิทยาและการแนะแนว
เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ
ในการปฏิรูปการศึกษา

กรมวิชาการ จึงได้จัดทำ เอกสารชุดแนะแนว : กลไกสู่
การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางในการนำหลักจิตวิทยาและ
การแนะแนวสอดแทรกและบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา
ผู้เรียน ซึ่งได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต
ที่ปรึกษากรมวิชาการ สรุปสาระสังเขปเอกสารทั้ง 9 ฉบับ คือ
บรรยากาศสดใส ช่วยมองไกลใฝ่เรียนรู้ ครูยุคใหม่ สุขใจที่คิด
สุขจิตที่อารมณ์ สัมพันธภาพเกิดขึ้นได้ด้วยใจครู เอาใจใส่ใกล้ชิด ปัญหา
ศิษย์จะคลี่คลาย รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ทุกวิชามีค่ายิ่ง
ผู้เรียนเป็นสุขครูก็สุขด้วย และสำเร็จได้ใจเป็นสุข

กรมวิชาการขอขอบคุณ ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส
ชวลิต ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู อาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ทั้งในกระทรวงศึกษาธิการ
และนอกกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนนักวิชาการศึกษาของกรมวิชาการ
ที่ได้เสียสละเวลา และมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการศึกษา

ได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
เพื่อสร้างคนที่มีประสิทธิภาพ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ
อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้และปัญญา

หากท่านผู้อ่านมีความคิดเห็นประการใด ขอได้โปรดแจ้ง
ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง
และจัดทำเอกสารชุดต่อไป

อ.ร. ๒

(นายอาร์ง จันทวานิช)

อธิบดีกรมวิชาการ

สิงหาคม 2543

สารบัญ

คำนำ	
ความนำ	1
คุณค่าของวิชา	3
เส้นทางชีวิต	5
ทุกวิชามีคุณค่า	8
ความสามารถของผู้อื่น	10
แก่งกิจกรรม	11
ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ	
กลุ่มสัมพันธ์	21
ตัวอย่างหลักการสอนตามทฤษฎีกระบวนการ	
กลุ่มสัมพันธ์	26
เลิศล้ำการสื่อสาร	27
วิชาการเก่งระดับโลก	31
ความมั่นคงทางอารมณ์	32
ประสบการณ์มีคุณค่า	35
บทเรียนน่าทึ่ง	39
คณะผู้จัดทำ	41

ความน่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทหลายครั้ง เรื่องความจำเป็นและความสำคัญของความรู้ที่มีต่อการดำรงชีวิตและการสร้างชีวิตให้มีคุณภาพ เป็นที่ตระหนักทั่วไปในระดับสากลว่า ความรู้คือวัฒนธรรมและความรู้นำไปสู่วัฒนธรรม

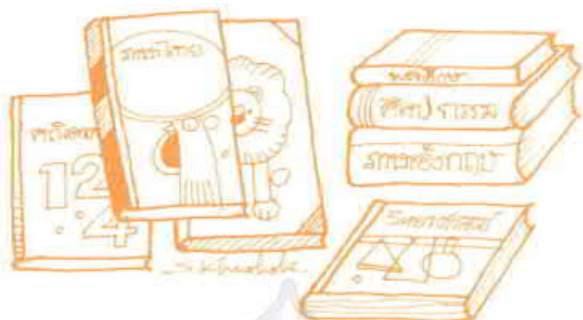
ผู้เรียนโดยเฉพาะเด็กซึ่งยังไม่ตระหนักในคุณค่าของวิชาที่เรียนว่าจำเป็น มีประโยชน์ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน มองว่าเป็นเรื่องยาก จึงจำเป็นที่ครูจะต้องอธิบายให้เข้าใจว่า **ทุกวิชามีค่า** ยิ่ง ทุกวิชาจะมีค่ายิ่งได้นั้น ผู้เรียนจะต้องศึกษาอย่างมีเป้าหมาย ทาทางพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถโดยไม่ต้องลังเล สามารถนำวิชาความรู้ที่มีไปทำมาหาเลี้ยงชีพได้ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความรู้ว่า

**อันความรู้รู้กระจ่างถึงอย่างเดียว
แต่ให้เชี่ยวชาญเกิดดงเกิดผล
อาจจะชักเชิดชูฟูสกนธ์
ถึงคบบจนพงศ์ไพรรุ่งได้ดี**

เอกสารเรื่อง **ทุกวิชามีค่า** จะช่วยเพิ่มความมั่นใจของครู ในคุณค่าความสำคัญของวิชาที่สอน นอกจากเห็นคุณค่าแล้วยังได้แนะนำ วิธีการหลากหลายที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้แม่นยำ ทำกิจกรรมได้ดีมีทักษะ ความรู้เมื่อยังใช้จะยิ่งแตกฉาน เปื่องปราด ชัดเจน แม่นยำ ถ้าครูมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีคุณธรรมและมีทักษะในการสื่อสารก็จะเป็น ที่ศรัทธาเชื่อถือ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ต่อไป

ทุกวิชามีค่า จึงให้แนวทางในการศึกษาอย่างมีเป้าหมาย แก่ผู้เรียน และให้แนวทางในการทำงานกับครู ได้เรียนรู้รูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ หลักการถ่ายทอดความรู้และตระหนักในคุณค่าของ ศาสตร์ ทำให้ต้องสนใจใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้ามาถ่ายทอดด้วยความอดทนเพื่อ สร้างศรัทธาให้แก่ผู้เรียน และสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นครูมืออาชีพ

คุณค่าของวิชา

วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากโรงเรียนล้วนได้รับการพิจารณาแล้วว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วจะช่วยพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้และเป็นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้เต็มตามศักยภาพ

วิชาความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นกลุ่มวิชา ๘ กลุ่มวิชา ได้แก่ สุขศึกษาและพลศึกษา ทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การงานและอาชีพ ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ทั้งหมดนี้จัดให้เรียนเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดหมาย ของหลักสูตร

เนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มวิชาล้วนมีความสำคัญและให้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งหมดเพราะเป็นประโยชน์ปัจจุบัน สำหรับประโยชน์ในอนาคตเมื่อผู้เรียนตั้งเป้าหมายจะเป็นวิชาความรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ ก็ต้องวางแผนศึกษาอย่างจริงจังให้รู้สึกจนถึงขั้นเป็นวิชาชีพได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ความต้องการและรู้ทางในอนาคตอีกด้วย ความรู้ทุกกลุ่มวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดในหลักสูตรเมื่อศึกษาฝึกฝนกันอย่างจริงจังจนถึงระดับหนึ่งแล้ว สามารถนำไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ทั้งสิ้น ทุกวิชาจึงมีคุณค่าเท่าเทียมกันที่ควรสร้างเจตคติที่ดีต่อทุกกลุ่มวิชา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีเป้าหมายและตอบสนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง จึงจะเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้อย่างมีความสุข และจัดเป็นการพัฒนาคนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ดีว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดด้วย

เส้นทางชีวิต

ทุกคนต้องการชีวิตที่ดี ซึ่งหมายถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและใจ กล่าวคือมีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี ไม่เจ็บป่วยง่าย มีรายได้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตและสร้างชีวิตให้มั่นคง ทั้งยังมองเห็นเส้นทางของความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพต่อไปด้วย คงไม่มีใครปฏิเสธว่าองค์ประกอบสำคัญของการมีชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับการทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างเพียงพอ ผู้ต้องการมีชีวิตที่ดีจึงต้องกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเอง โดยมีเป้าหมายปลายทางอยู่ที่การประกอบอาชีพ

โรงเรียนจัดการศึกษาหลากหลายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น การรู้จักรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย การรักษาร่างกายให้สะอาดเพื่อปลอดจากโรคต่าง ๆ การรู้จักแต่งกายตามฤดูกาลหรือเทศกาล

การรู้จักช่วยงานบ้านแบ่งเบาภาระครอบครัว ฯลฯ เมื่อผู้เรียนเรียนขั้นสูงขึ้น เริ่มมีความคิดอ่านกว้างไกล ก็ให้เรียนสิ่งที่ไกลตัวออกไป หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมมากยิ่งขึ้นในระดับสูง ๆ ผู้เรียนจึงได้เรียนรู้วิชาเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว พลังงาน ความรู้ความคิดที่ลึกซึ้งซับซ้อนยิ่งขึ้น งานที่ฝึกก็มีใช้เย็บ ตะเข็บต่าง ๆ อีกต่อไปแต่กลับเป็น การตัดเสื้อ กระโปรงทั้งตัว งานเกษตร ก็ต้องเรียนรู้ลึกกว่าการรดน้ำพรวนดิน เช่น รู้จักตอนกิ่ง ตัดตา เสียบยอด ซึ่งเป็นงานที่ต้องการทั้งความรู้และทักษะประกอบกัน นอกจากนี้ยังมี คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้รับการฝึกซึ่งสั่งสมมาเป็นเวลานาน เช่น ความรับผิดชอบ ความขยัน ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นต้น

๕ เห็นได้ชัดเจนว่า การเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้น ผู้เรียน ได้รับความรู้และทักษะในวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากเบื้องต้นจนรู้สึกขึ้น ตามลำดับ สิ่งที่คุณเรียนค้นพบ คือ ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ความต้องการอยากรู้อยากเรียนในวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหลายวิชาที่คุณเรียน ได้สัมผัส ด้วยเหตุผลนี้เราจึงพบว่าในระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนบางคนถนัด และชอบวิชาภาษาอังกฤษ บางคนชอบเลี้ยงสัตว์ บางคนชอบปลูกพืช บางคน ชอบงานประกอบอาหาร บางคนชอบกีฬา เป็นต้น ขอย้ำว่าความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนแต่ละคนชอบนั้น ถ้าผู้เรียนได้รับการฝึกอย่างเพียงพอสามารถนำไป ประกอบอาชีพได้ทั้งสิ้น

เมื่อผู้เรียนค้นพบตัวเองว่า สนใจ ชอบ ถนัด และมีความสามารถ
ในวิชาใด ก็เป็นโอกาสอันดีที่เขาจะได้รับการสนับสนุนให้เรียนเจาะลึกในวิชา
นั้น ๆ นับเป็นขั้นตอนแรกของการจัดเตรียมเส้นทางเดินของชีวิต

อย่างไรก็ตามผู้เรียนควรต้องศึกษาข้อมูลอื่น ๆ มาประกอบการ
การตัดสินใจเลือกเส้นทางเดินของชีวิต เช่น สุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว แนวโน้มและความต้องการของตลาดแรงงาน ความสามารถ
ในการแข่งขัน สถานที่ศึกษาต่อ ฯลฯ

เมื่อผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดลงตัว ก็ถึงขั้นตอนกำหนด
เส้นทางชีวิต คือการตัดสินใจว่าจะประกอบอาชีพใด ในการประกอบอาชีพ
นั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง ใช้เวลาในการศึกษานานเพียงใด และใช้
เงินงบประมาณเท่าใด

ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการในการกำหนดเส้นทางชีวิตอันมี
เป้าหมาย คือ การประกอบอาชีพ เส้นทางชีวิตที่กำหนดแนวทางอย่างชัดเจน
เป็นขั้นตอน มีความเป็นไปได้ ย่อมช่วยให้ผู้เดินทางมั่นใจ และสามารถ
เดินทางบรรลุเป้าหมายของชีวิตได้ในที่สุด การกำหนดเป้าหมายชีวิตและ
เส้นทางชีวิต จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ครูที่
ฉลาดย่อมไม่ละเลยที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายชีวิตและ
เส้นทางชีวิตของผู้เรียนเอง

ทุกวิชามีคุณค่า

อนาคตของทุกคน
จงคิดพิจารณา
คณิตฯ คิดคำนวณ
บวกลบจนเจนชาญ
เรียน **วิทย์** คิดเหตุผล
สมมติฐานประมาณมี
สังคมฯ อุดมเรื่อง
ปรับตนตามครรลอง
พูดจา **ภาษา** ช่วย
เทศ-ไทย ให้นิยม
การงาน นั้นมีคุณ
ประสบการณ์ก่อนนำ

ล้วนมีผลจากวิชา
เห็นคุณค่าวิชาการ
แต่ล้าคล่องควรชวนขึ้นบาน
คุณและหาประโยชน์ดี
แสงคันถูกวิธี
สรุปกฎหลังทดลอง
กิจบ้านเมืองประมวลมอง
ด้วยข่าวสารการสังคม
เอื้ออำนวยสมประสงค์
ฟัง พูด เขียน อ่านเพียรทำ
ช่วยเนื่องหนุน **กิจกรรม**
มาปรับใช้ได้ทุกทาง

พลศึกษา อนามัย
สุขจิตไม่จิตจาง

ศิลปะ ทุกสาขา
บำรุงและปรุงแปลง
เด็กไทยพัฒนา
เพราะครูไม่เฉยนิ่ง

อนาคตของชาติ
วัฒนธรรมดำรง
ชี้แนะให้เห็นค่า

อนาคตเป็นอย่างไร

เก่ง ดี มีความสุข
ยาก-ง่าย-สบาย-สำเค็ญ

ความรู้คู่คุณธรรม
เป็นคนดีศรีสง่า

ช่วยว่องไวไม่ขัดขวาง
ถ้าหากกายนั้นแข็งแรง
เพริศพริ้งพาพิเศษแสดง
ปรับใช้ตามความเป็นจริง
การวิชาไม่ประวิง
ฝึกปรีศัยจิตเที่ยงตรง
ย่อมพิลาสตั้งประสงค์
เอกลักษณ์อยู่เชิดชูไทย
ทุกวิชาปรับใช้ได้
สุดแต่ใจเขาจะเป็น
ให้ทุกคนได้รู้เห็น
เป็นเพราะตนฝึกฝนมา
นำชีวิตให้ทรธา
เพราะวิชาค่าอนันต์

ความสามารถของผู้สอน

ครูมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร โดยเน้นคุณค่าของวิชาที่ครูสอน ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงได้เมื่อครูสามารถจัดการเรียนการสอน ฝึกปรือให้คนในชาติมีคุณภาพ กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งกายและใจ ครูจะทำงานสำคัญของชาติดังกล่าวได้จะต้องมีความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้และมีคุณสมบัติดังนี้

1. เก่งกิจกรรม
2. เลิศล้ำการสื่อสาร
3. วิชาการเก่งระดับโลก
4. มีความมั่นคงทางอารมณ์

เก่งกิจกรรม

มีผู้กล่าวว่า

“ถ้าทำได้ดีขึ้น	อาจจะล้ม
ถ้าทำได้นั้น	อาจพอทำได้
ถ้าทำได้ดีทำ	จะเข้าใจ
ถ้าทำได้ดีค้นพบ	จะนำไปใช้”

ความรู้ที่ผู้เรียนค้นพบจากประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นประโยชน์
ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างกว้างขวาง ครูจึงควรจัดกิจกรรมหลากหลาย
ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

- 1) เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่าง
บุคคลและพหุปัญญาของผู้เรียน คือความ
สามารถ ความถนัด ความต้องการ ความ
ฉลาด ในด้านภาษา คณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์
ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย มนุษยสัมพันธ์
วาดรูป มโนคติ วุฒิภาวะทางอารมณ์ และ
ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
- 2) ทำให้ครูรู้จักผู้เรียนในด้านความสนใจ
ความถนัด และความสามารถ ซึ่งครูจะ
นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดประสบการณ์ให้
ผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ทำให้
ผู้เรียนมีโอกาสได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 3) ทำให้ครูมีความชำนาญ เกิดความเชี่ยวชาญ
ในงานของตนยิ่งขึ้น และสามารถจัด
ประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุขใจ ซึ่ง
จะส่งผลให้ยินดี พอใจ ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
อย่างเต็มที่

กลยุทธ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

- 1 ศึกษาข้อมูล จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนแต่ละคนอย่างครบถ้วน พอเพียงที่จะนำไปประกอบการวินิจฉัย วางแผน ป้องกัน แก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียน บุคลิกภาพและอาชีพ เช่น

- ✳ ให้ผู้เรียนสำรวจตนเอง วางแผนการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายชีวิต การเรียน และการประกอบอาชีพ รวมทั้งบันทึกผลการปฏิบัติตามแผนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนควรปรับปรุงและพัฒนา
- ✳ ครูจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนรู้จักตนเองด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำ
- ✳ สังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ศึกษาจากระเบียบต่าง ๆ
- ✳ จัดทำอัตชีวประวัติ

- 2 พัฒนาความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ศึกษาเอกสารความรู้ สื่อต่าง ๆ แสวงหาแหล่งความรู้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 3 จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า เป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ด้านการเรียน บุคลิกภาพและอาชีพ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ตามที่ครูกำหนดและตามความสนใจของผู้เรียน สรุปผลการศึกษา ค้นคว้า ข้อค้นพบ นำเสนอผลด้วยวิธีการต่าง ๆ บันทึกบทเรียนที่ได้เรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ **ไม่รู้ ไม่เรียน**

4 ให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม ด้านการเรียน อาชีพ ส่วนตัว และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5 จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถป้องกัน แก้ปัญหา และพัฒนาตน ด้านการเรียนวิชาต่าง ๆ อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สังคมมิติ เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง พี่แสบดี น้องน่ารัก จัดกลุ่มสนใจ ชมรมต่าง ๆ มอบหมายให้ผู้เรียน ศึกษา ค้นคว้า อภิปราย เกี่ยวกับการวางแผน วิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม การประเมินผล การจัดกิจกรรม การเขียนรายงาน ข้อค้นพบ ความรู้สึก บทเรียน ที่ได้จากการจัดกิจกรรม และบันทึกผลการจัดกิจกรรม

6 แสวงหาแหล่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมตามศักยภาพ อย่างสอดคล้องกับความสนใจและความถนัด

7 จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง การใช้ ข้อมูลและแสวงหาข้อมูล การปรับตัว การวางแผน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การกล้าเสี่ยง และการมีวิสัยทัศน์ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า สัมภาษณ์ ศึกษาดูงาน วิเคราะห์ผลกระทบ ฝึกงาน จัดทำโครงงาน และ โครงการพัฒนาผู้เรียน

8 ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการเรียน บุคลิกภาพ และอาชีพอย่างต่อเนื่องโดยการสังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ และอื่น ๆ นำข้อสังเกตและผลการประเมินมาสร้างแนวทางปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

9 จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตนเอง ประเมินผลซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนประเมินการจัดประสบการณ์ของครู ประเมินผลก่อนจัดกิจกรรม ระหว่างจัดกิจกรรมและหลังจากจัดกิจกรรมต่าง ๆ นำเสนอผลงานการประเมินด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น นิทรรศการผลงาน ป้ายนิเทศ แฟ้มผลงาน บันทึกผลการประเมิน (ข้อดี ข้อควรแก้ไข) บันทึกข้อค้นพบ บทเรียน และแนวทางปรับปรุงให้ดีขึ้น

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้แบบบูรณาการ ได้คิดปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น

ตัวอย่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1 แผนประสบการณ์ มีกิจกรรมต่อไปนี้

- ★ บทบาทสมมติ ละคร กรณศึกษา สถานการณ์ เหตุวิฤติ
กิจกรรมฝึกและเกม

2 เรียนรู้ในกลุ่ม มีกิจกรรมต่อไปนี้

- ★ ฝึกทักษะ ระดมสมอง กระซิบกระซาบ ผลัดเรียน
ผลัดสอน แบ่งงาน อภิปราย และสัมมนา

3 การสาธิต มีกิจกรรมต่อไปนี้

- ★ ทำให้ดู ฝึกหัดทำ ฝึกซ่อม

4 การจัดกลุ่มทางกายภาพ มีดังนี้

- ★ กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ทวี ไตร-จตุร กลุ่มแข่งขัน กลุ่มฐาน
กลุ่มสนใจ กลุ่มชอบใจ อ่างปลา ล้อมวง เกือกม้า แถว
กลุ่มโต๊ะ

5 คิดได้คิดดี มีดังนี้

- ★ ถ้าวัด คิดคล่อง คิดกว้าง คิดของใหม่ คิดให้รู้กันทั่ว
คิดตัดสินใจ รวมทั้งคิด คิดดัดแปลง คิดซับซ้อน คิดวางแผน

6 การบ้าน : ศึกษาด้วยตนเอง มีดังนี้

- ★ เพียรเรียน อ่านหนังสือเพิ่มเติม วิจัยสื่อที่บ้าน สัมภาษณ์

7 เจิดลูกเล่นสร้างสรรค์ ปฐมวัยศึกษา มีดังนี้

- ★ ภาพวิเศษ คิดด้วยกาย เล่นสร้างสรรค์ นิทานปริศนา
หุ่นแสนกล ละครทรรษา คำถามมหัศจรรย์

8 การเสนอข้อมูล มีดังนี้

- ★ บรรยาย บรรยายสั้น สอนทีละประเด็น ได้ว่าที่ สื่อนำ
การเรียนรู้

9 วัสดุการเรียนรู้ มีดังนี้

- ★ กระดาษ แผ่นป้าย แผ่นพลิก วัสดุกราฟฟิก ภาพนิ่ง
ภาพเคลื่อนไหว สื่อวัสดุของจริง ของเล่น หุ่นจำลอง
แบบสอบถาม แผ่นปลิว ใบงาน สิ่งพิมพ์และวัสดุ
ไมโครฟอร์ม นิตรรศการ คอมพิวเตอร์ ซีดีรอม มัลติมีเดีย
เกม สถานการณ์จำลอง

10 บทบาทครู มีดังนี้

- ★ ครู ผู้นำเดี่ยว ครูช่วยกันสอนเป็นทีม ครูเป็นที่ปรึกษา
ครูเป็นสมาชิกเรียนรู้

ครูในฐานะผู้มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ให้แก่ผู้เรียน จึงควรนำองค์ประกอบดังกล่าวไปพิจารณา และเลือกกิจกรรม
ที่เหมาะสมกับสาระในหลักสูตร เพื่อนำไปสร้างให้เป็นบทเรียนที่ดี และคำนึงถึง
ด้วยยังชี้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้การเรียงน ของผู้เรียงน

- 1 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
- 3 ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
- 4 ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์จินตนาการ
ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
- 5 ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเอง
และร่วมด้วยช่วยกัน
- 6 ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 7 ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และ
ความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
- 8 ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
- 9 ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจน
สนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

- 1 ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
- 2 ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 3 ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
- 4 ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 5 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด ผิักทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
- 6 ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
- 7 ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นหาความรู้
- 8 ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
- 9 ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
- 10 ครูสังเกต และประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครูที่จำแนกไว้นี้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนและพฤติกรรมการสอนของครูนั้นมีลักษณะต่อเนื่องผสมกลมกลืนกัน เกินกว่าที่จะแยกตามช่วงเวลาของการเรียนการสอนได้ ตัวบ่งชี้หลายข้ออาจเกิดขึ้นได้ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน

ถ้าครูเก่งกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนมีความสุขในการเรียน จะสามารถป้องกันและแก้ปัญหาการเรียนระยะยาว การออกจากโรงเรียนกลางคันได้ และส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียน สนใจใฝ่รู้ เมื่อทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ประเทศจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะ เป็นพลังทางปัญญาที่สำคัญของแผ่นดิน และคงบรรลุถึงการจัดการศึกษาที่ นำพาประชาชนพ้นทุกข์ได้

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

วิชาต่าง ๆ ทุกวิชามีความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างมากเพราะการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นผู้เรียนต้องใช้ความรู้หลายวิชาประกอบกัน เมื่อผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าวิชานั้น ๆ แล้วก็จะสามารถตัดสินใจเลือกนำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีกับวิชานั้น ๆ เพื่อผู้เรียนจะได้ตัดสินใจได้ถูกต้อง นอกจากนั้นครูต้องจัดกิจกรรมการสอนที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคม ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี กล้าคิด กล้าแสดงออก รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาสังคมให้น่าอยู่

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กล่าวมานั้นมีหลายวิธี วิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือกิจกรรมการแบ่งกลุ่ม เป็นวิธีการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้วางแผนการทำงาน และรับผิดชอบร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณภาพ การแบ่งกลุ่มการเรียนมีหลายแบบ คือ

- 1 แบ่งตามความสามารถของผู้เรียน เป็นการแบ่งกลุ่มโดยเลือกผู้เรียนที่มีผลการเรียนในรายวิชาที่สอนที่อยู่ในระดับเดียวกัน เช่น
 - ♥ แบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน
 - ♥ แบ่งผู้เรียนเป็น 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีผู้เรียนทั้งเก่ง-ปานกลาง-อ่อน ปะปนกัน
 - ♥ แบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มอ่านออก-เขียนได้ กลุ่มอ่านออก-เขียนไม่ได้ และกลุ่มอ่านไม่ออก-เขียนไม่ได้
- 2 แบ่งตามความสมัครใจ เป็นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่สมัครใจจะทำงานร่วมกันด้วยตัวเอง
- 3 แบ่งโดยการสุ่มเลือกในลักษณะต่าง ๆ เช่น
 - ♥ ผู้เรียนที่นั่งแถว 1 เป็นกลุ่ม 1 ผู้เรียนที่นั่งแถว 2 เป็นกลุ่ม 2

♥ ผู้เรียนในห้องนับเลขเรียงลำดับ 1-6 แล้วให้ผู้เรียนที่นับ
1 อยู่ในกลุ่ม 1 นับ 2 อยู่ในกลุ่ม 2 ตามลำดับ

4 แบ่งโดยเลือกหัวหน้ากลุ่มก่อน ด้วยการที่ครูหรือผู้เรียน
เลือกหัวหน้ากลุ่มไว้ก่อนแล้วให้ผู้เรียนในห้องเลือกว่าจะ
เข้ากลุ่มกับหัวหน้าคนใด หรือให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้เลือก
สมาชิกให้ครบตามจำนวนที่กำหนด

5 แบ่งเป็นคู่ ๆ โดยวิธีให้ผู้เรียนจับคู่กันเองระหว่างเพื่อนสนิท
หรือจับคู่ระหว่างผู้เรียนเก่ง-อ่อน หรือ เก่ง-เก่ง หรือ
อ่อน-อ่อน ก็ได้

การที่ครูจะเลือกแบ่งกลุ่มโดยวิธีใดนั้น ต้องพิจารณาให้เหมาะสม
กับวิชา เนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ วิธีการแบ่งกลุ่มหลากหลายวิธี
ดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์อยู่ร่วมกันได้
เป็นอย่างดี การดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม มีดังนี้

♥ แบบเข้ากลุ่มเดียว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม
จากนั้นศึกษาใบงานโดยหัวหน้ากลุ่มจัดให้มีการอภิปราย สรุป
ตั้งคำถามให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็น ร่วมทำกิจกรรม
ตามขั้นตอนในใบงานและข้อตกลง โดยครูจะคอยควบคุมเวลา
และให้คำแนะนำกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ

💡 แบบจับคู่กับกลุ่มอื่น สมาชิกแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม กำหนดชื่อสมาชิกในกลุ่มเป็น A, B, C, D,... เช่น กลุ่ม 1 มีสมาชิก 4 คน มีชื่อเป็น A1, B1, C1, D1 กลุ่ม 2 มีสมาชิกชื่อ A2, B2, C2, D2 ให้แต่ละกลุ่มศึกษาใบงาน โดยประธานกลุ่มดำเนินการให้เป็นไปตามใบงานและข้อตกลง ตามเวลาที่กำหนด ต่อไปให้สมาชิกจับคู่กลุ่มใหม่เป็น A1-A2, B1-B2, C1-C2, D1-D2 ให้สมาชิกแต่ละคู่ถ่ายทอดความรู้ตามใบงานที่ตนได้เรียนรู้มาในเวลาที่กำหนด จากนั้นสมาชิกกลับเข้ากลุ่มเดิม ประธานดำเนินการให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้ที่เรียนรู้มาให้สมาชิกฟัง และซักถามข้อสงสัย

💡 แบบแต่ละกลุ่มศึกษาใบงานไม่เหมือนกัน เช่น เมื่อแบ่งผู้เรียนเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้เลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม กำหนดชื่อสมาชิกเป็น A, B, C, D เช่น กลุ่ม 1 มีสมาชิก A1, B1, C1, D1 จากนั้นแยกสมาชิกทุกกลุ่ม โดยให้สมาชิก ชื่อ A รวมกันเป็น 1 กลุ่ม สมาชิกชื่อ B รวมกันเป็น 1 กลุ่มตามลำดับ สมาชิกในกลุ่ม A,B,C,D ศึกษาใบงานคนละใบในเวลาที่กำหนดแล้ว กลับเข้ากลุ่มเดิม ประธานกลุ่มให้สมาชิกแต่ละคนถ่ายทอดเนื้อหาสาระสำคัญที่ไปศึกษามาให้สมาชิกในกลุ่มฟังแล้วร่วมกันอภิปราย สรุปผล ทำแบบฝึกในใบงาน

💡 ให้หัวหน้ากลุ่มศึกษาใบงานโดยครูเป็นผู้เลี้ยงดูดูแล แนะนำ ตอบปัญหา ข้อสงสัย จากนั้นหัวหน้ากลุ่มไปถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

💡 ผู้เรียนอ่อนจับคู่กับผู้เรียนเก่ง เพื่อให้ผู้เรียนเก่งช่วยเหลือแนะนำความรู้ที่ยังไม่เข้าใจให้เพื่อนฟังให้แจ่มแจ้ง

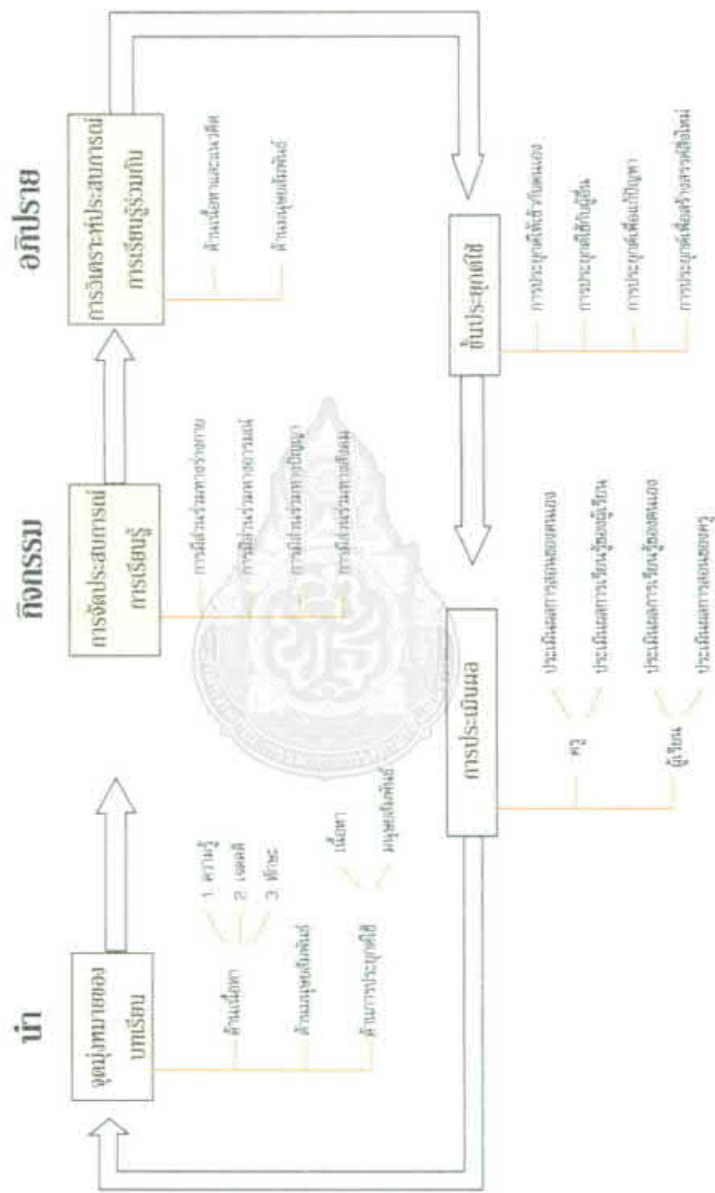
 ผู้เรียนอ่อนรวมกลุ่มกันแล้วเลือกผู้เรียนเก่งให้ช่วยแนะนำเนื้อหาหรือ
ข้อคำแนะนำจากครู

การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ปัญญา สังคม แต่ทั้งนี้จะสำเร็จตามจุดประสงค์ ครูต้องจัดเตรียมใบความรู้ ใบงาน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ได้ฝึกทักษะ และส่งเสริมให้มีเจตคติที่ดีไว้ล่วงหน้า

การวัดผลประเมินผล ครูต้องจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมกลุ่ม และเนื้อหา มีการเสริมแรงในกลุ่ม เช่น เมื่อแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมกลุ่มเสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบ นำคะแนนของสมาชิกในกลุ่มมาตัดสินให้รางวัลหรือคะแนนเพิ่มแก่กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดเป็นโบนัส ให้ประธานกลุ่มดูแลการสอบของสมาชิกแต่ละคนและช่วยดูแลสมาชิกที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ กลุ่มที่สมาชิกไม่ผ่านเกณฑ์จำนวนมากหรือทั้งหมด ครูจะต้องแนะนำช่วยเหลือ และให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และ ความรู้สึกในการเรียนรู้ด้วย

การจัดกิจกรรมกลุ่มจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามต้องการหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ ครูที่จัดกระบวนการเรียนรู้ว่า ได้มีการเตรียมวางแผนการจัดกิจกรรม การทำ ใบความรู้ ใบงาน การวัดผลประเมินผลที่เอื้ออำนวยกับกิจกรรมกลุ่มหรือไม่เพียงใด

ตัวอย่างผลิการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เลิศล้ำการสื่อสาร

สังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคแห่งการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและกว้างไกล ครูในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสมบัติเป็นผู้ไม่รู้ มีคุณธรรม มีเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดี จึงจะสามารถถ่ายทอดสารต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างหลากหลายและผู้เรียนก็จะสามารถเรียนได้อย่างมีความสุข ด้วยความรักและศรัทธาครู ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิด ฉลาด ไม่รู้ ไม่เรียน เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในการสื่อสารกับผู้เรียนได้ดีและมีคุณค่า ครูจะต้องมีทักษะในการใช้ **ภาษา** เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

ภาษา เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึนึกคิด ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข การใช้ทักษะภาษาครบทุกด้าน คือฟัง พูด อ่าน และเขียน จะทำให้สื่อสารได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

หลักการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

- 1 คุณธรรม ครูต้องมีความจริงใจและปรารถนาดี ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมได้
- 2 ความเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ ครูต้องคำนึงถึงเพศ วัย และประสบการณ์ของผู้เรียนตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
- 3 โอกาสที่พูด ครูต้องวิเคราะห์โอกาส และสถานการณ์ในการพูด
- 4 ความรู้ สารที่สื่อจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถตรวจสอบ และมีแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้

เมื่อใช้หลักการดังกล่าวข้างต้นก็จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เช่น โทรศัพท์ วิดีทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักการวิเคราะห์ข้อมูล เลือกรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ โดยยึดหลักความรู้คู่คุณธรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์และนำไปเป็นแนวคิดในการดำรงชีวิตได้

การที่ผู้เรียนจะเป็นคนดีมีความรู้คู่คุณธรรมได้ ผู้เรียนจะต้องรับสารด้วยความตั้งใจ ไตร่ตรอง และสามารถวิเคราะห์กลวิธีในการสื่อสารของครูซึ่งเป็นผู้ส่งสาร ได้แก่

- 1 บุคลิกลักษณะ สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงของผู้ส่งสาร มีความจริงใจ อย่างไร เพียงใด

การวิเคราะห์บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารให้เกียรติผู้ฟัง มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของตนเอง มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้ส่งสาร

การวิเคราะห์สีหน้า ท่าทาง ตลอดจนน้ำเสียงที่หนักแน่น ทำให้ผู้เรียนทราบว่า อะไรคือส่วนสำคัญและมีประโยชน์ น้ำเสียงที่หนักแน่น และท่าทางที่จริงใจ จะทำให้ผู้เรียนรับสารนั้นด้วยความเต็มใจและมั่นใจ

2 ความพร้อมของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารต้องมีความพร้อมที่จะส่งสาร มีการเตรียมตัวและใช้กลวิธีในการสื่อสารอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสื่อสาร

3 ความรู้ของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารต้องมีความรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นอย่างดี

ในการสื่อสารสามารถส่งสารด้วยการพูดและการเขียน และรับสารด้วยการฟังและการอ่าน ดังนั้นคู่สื่อสารควรวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกัน

เมื่อครูสามารถสื่อสารได้อย่างชาญฉลาดแล้ว ผู้เรียนก็จะรับสารได้อย่างเข้าใจ ทำให้เกิดความรู้ ความคิด ฉลาด สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

การสื่อสารนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิต ชีวิตที่มีคุณค่าต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผู้เรียนจึงจะสามารถพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้

สื่อสารดีมีความสุข
รู้ทุกอย่างทางสร้างสรรค์
ผู้ส่ง...ผู้รับ...สัมพันธ์
เข้าใจกัน ได้จับใจ
คิดวิเคราะห์ให้เหมาะสม
นำสังคม สุขสดใส
ภาษาเทศ ภาษาไทย
ฝึกฝนใช้ให้ชัดเจน
หยุดคิดก่อนส่งสาร
ช่วยสมานความดีเห็น
หวังศิษย์คิดเป็นทำเป็น
มุ่งเน้นคุณธรรมนำสุขเอย

วิชาการเที่ยงตรง

๔ การจัดการเรียนรู้ ครูหรือผู้อำนวยการเรียนรู้อาจต้องเป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้ง รู้จริงและแม่นยำในวิชาที่สอน มีเจตคติที่ดีต่อความรู้และคุณประโยชน์ของวิชาที่สอน สามารถถ่ายทอดทั้งความรู้และปลูกฝังเจตคติที่ดีของวิชาที่สอนให้แก่ศิษย์ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของวิชาซึ่งต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งแต่ละวิชาก็มีจุดประสงค์ของวิชาต่าง ๆ กัน

๔ การประเมินผล มีเจตจำนงเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ประเมินความรู้ความสามารถที่มีเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป ครู จึงต้องประเมินผลตามจุดประสงค์ของวิชาและสอดคล้องกับหลักการวัดผลด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และปรับปรุงวิธีการถ่ายทอดหรือพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รู้จริง ลงมือปฏิบัติจริง เกิดผลงานจากการเรียนนั้นและได้รับการฝึกฝนเพื่อไปประกอบอาชีพและใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้เป็นสุขได้

เมื่อความหมายของวิชาการเที่ยงตรงกว้างขวางครอบคลุมเบ็ดเสร็จอยู่ในตัวของผู้สอนเช่นนี้ ครูจึงต้องเป็นทั้งผู้รอบรู้และรอบรู้ หันโลก หันเหตุการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงรวดเร็วในปัจจุบัน หน้าที่ของครูจึงไม่เพียงแต่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเท่านั้น หากยังต้องพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

ความมั่นคงทางอารมณ์

ความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามอัตภาพ ดังที่เราทราบกันดีแล้วว่า คนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นควรจะต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ร่วมกับวุฒิภาวะของความคิดและการปฏิบัติร้อยละ 80 และที่เหลืออีกร้อยละ 20 เป็นความฉลาดของสติและการรับรู้ ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ต่างเป็นปัจจัยเสริมซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

คนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์สูง

- ☺ มีความเข้าใจตนเองได้ดี รู้เท่าทัน รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ มีเป้าหมายของชีวิตทั้งระยะสั้นระยะยาว
- ☺ มีความเข้าใจผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
- ☺ มีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งได้ดี จัดความเครียดที่จะเป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ได้
- ☺ มองโลกในแง่ดี จูงใจคนได้ ให้กำลังใจตนเองได้ และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ง่าย

จะเห็นได้ว่า คนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ต้องรู้จักตนเองทุกแง่ทุกมุม ทั้งข้อดี ข้อเสีย เมื่อรู้จักตนเองแล้ว ก็สามารถรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ในยุคปัจจุบัน นักจิตวิทยา นักการศึกษาทั้งหลาย ต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่า คนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้น ต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิดและการปฏิบัติมากกว่าความฉลาดในการรับรู้ ถ้ามีความฉลาดในการรับรู้สูงมาก แต่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิดและการปฏิบัติต่ำมากก็มักจะล้มเหลวในชีวิต ดังที่เราได้ทราบจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น นักศึกษาแพทย์คนหนึ่ง มีความฉลาดในการรับรู้สูงมาก จบวิศวกรรมศาสตร์จากสถาบันแห่งหนึ่ง อายุ 19-20 ปี และไปศึกษาต่อคณะแพทยศาสตร์ ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้ใช้ความรู้ ความสามารถทางด้านการแพทย์มาคนรักอย่างโหดเหี้ยม สร้างความสะเทือนใจให้คนในสังคมเป็นอย่างมาก เรื่องนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของคนที่มีความวุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิดและการปฏิบัติต่ำ แต่มีความฉลาดในการรับรู้สูง

ครูผู้มีความสามารถทั้งด้านกิจกรรม มีเทคนิคการถ่ายทอดสื่อสารดี มีความรอบรู้ทางวิชาการเที่ยงตรง แต่ถ้าขาดการควบคุมอารมณ์ หรือขาดความมั่นคงทางอารมณ์แล้ว ก็ไม่สามารถสร้างความประทับใจถึงขั้นที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ศรัทธาในตัวครู ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนได้ ครู 2 ประเภทที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน คือ

ครูที่รักเรียนรู้ลึกประทับใจ เช่น พุดจาสุภาพ เสียงดังฟังชัด ใจเย็น มีเหตุผล ให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน มีปรัชญาชีวิตที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและซาบซึ้งได้ เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง รอบรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง และสามารถชี้แนะให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ครูที่รักเรียนรู้ลึกประทับใจ เช่น เจ้าอารมณ์ ไม่รู้จักแยกแยะ เรื่องส่วนตัวกับการสอน ขาดความตั้งใจต่อวิชาชีพของตนเอง และไม่จริงใจต่อผู้เรียน แสดงคำไม่เหมาะสมกับยุคสมัยลักษณะของตนเอง หากผลประโยชน์ส่วนตัวผู้เรียนมากกว่าเกินไป ใช้วาจาในการตำหนิอย่างรุนแรงโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน

พฤติกรรมครูที่สุภาพเสมอ ใจเย็น มีเหตุผล ให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียนเป็นลักษณะที่บ่งบอกว่าเป็นคนมีอารมณ์มั่นคง สามารถผูกใจผู้เรียนได้ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดรักและศรัทธาครู ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเรียนด้วยความตั้งใจ มีกำลังใจเรียน รักวิชาที่เรียนและเรียนจนกระทั่งเกิดความแตกฉานในวิชานั้น ๆ ได้

ปรัชญามีคุณภาพ

การศึกษา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ก็เพราะคนในประเทศนั้นมีคุณภาพ ฉะนั้น กระบวนการจัดการการศึกษาจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นสำคัญ

ประชากรที่มีคุณภาพ

- 1 รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาตนเอง
- 2 มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล
- 3 รู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต
- 4 ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- 5 สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 6 เลือกและพัฒนาอาชีพได้เหมาะสม
- 7 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม
- 8 มีความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 9 มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีบทบาทในการพัฒนาสังคม

การศึกษาของเด็กไทยในวันนี้	เน้นความรู้วิชาสง่าศรี
จริยคุณธรรม ประจำ	เป็นคนดี มีน้ำใจให้สังคม
ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา	เพื่อนำพาชีวิตจิตสุจริต
บุคลิกลงามตาน่าชื่นชม	เพียรสะสมคุณค่าพึ่งพาตน
พูดหรือทำตริตรองมองวิเคราะห์	สื่อสารเหมาะสมไตร่ตรอง
รู้ประสานสัมพันธ์กับบุคคล	ไม่ฝักใฝ่ สรรพวิชา ก้าวหน้าไกล
บริหารงาน เวลา รู้หน้าที่	ประสบการณ์ดีมีอนาคตอันสดใส
สิ่งสำคัญ เชิดชู ความเป็นไทย	ส่งผลให้รักถิ่น แผ่นดินทอง
ธรรมชาติรักวิธีให้คุณค่า	สิ่งแวดล้อมพัฒนาอย่าให้หมอง
มีสำนึกประณีตไทยในครรลอง	ไทยพื้นน้องมุ่นมั่นรักสามัคคี

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. *ตัวบ่งชี้การเรียนรู้การสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. (เอกสารอัดสำเนา)
วิชาการ, กรม. *การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- ชาติรี สำราญ. *ครูและห้องเรียน ค.ศ. 2000*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัชมณตรี, 2542.
- ชาติรี สำราญ. *รู้ ได้อย่างไรว่าเด็กพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัชมณตรี, 2542.
- ทศพร ประเสริฐสุข. *EQ (Emotional Intelligence) : ความเฉลียวฉลาด
ทางอารมณ์กับความสำนึกในจิต*. เอกสารประกอบการประชุม
สัมมนาปฏิบัติการเรื่อง "การใช้คำปรึกษาในภาวะวิกฤต". กรุงเทพฯ :
สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2542.
- ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, กรมวิชาการ. *คู่มือปฏิบัติงาน : การใช้
กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา, สถาบัน. *กลยุทธ์การเรียนรู้*.
(ม.ป.ท.,ม.ป.ป.)

คณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ	นายอำรุง จันทวานิช	(พ.ศ. 2542-2543)
	นายประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์	(พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน)
รองอธิบดีกรมวิชาการ	นายสาโรช วัฒนสโรช	(พ.ศ. 2541-2543)
	นายประสาธ สอ้านวงศ์	(พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน)
ที่ปรึกษากรมวิชาการ	ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	
ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ	นางมัลลิกา นิตยาพร	

ยกย่องสนับสนุน

1. นางวิไลวรรณ ศรีศรี ชะนะมา ข้าราชการบำนาญ
2. นางวัชรินทร์ แย้มโสภี โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นางปราณี เวียงเจริญ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี
4. นางสาวพวงเงิน สัมวิเศษศิลป์ โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่
5. นายอุดมรัตน์ เขาวีวัฒน์ โรงเรียนพิชญศึกษา จังหวัดนนทบุรี
6. นางสาววารุณี ธนวรานิช ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ
7. นางสาวอังสนา เปตะนันท์ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ

8. นางสาวจิระวรรณ ปักกัสดัง	ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ |
|-----------------------------|---|

บรรณานิกรกิจ ครั้งที่ 1

1. นางประหยัด มะลิวัลย์	ข้าราชการบำนาญ
2. นางวิไลวรรณ ตริศรี ชะนะมา	ข้าราชการบำนาญ
3. นางสาวอาภรณ์ กาญจนกิจโสภณ	โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม
จังหวัดนครสวรรค์
4. นางสาววารุณี ธนรานิช	ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ
5. นางปัทมา วีรพหพานิช	ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ

บรรณานิกรกิจ ครั้งที่ 2

1. นางสุวิมล พุกประยูร	ข้าราชการบำนาญ
2. นางกาญจนา ภู่วรรณ	โรงเรียนวัดสังเวช
3. นางอัมพา บุญศิริรักษ์	โรงเรียนสากเหล็กวิทยา จังหวัดพิจิตร
4. นางโชษิตา มณีใส	คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. นายอภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ	ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ
6. นางสาววารุณี ธนรานิช	ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ

7. นางสาวอังสนา เปศะนันท์ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ
8. นางสาวจิระวรรณ ปักกัดตั้ง ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ

บรรณาธิการ

1. นางสาววารุณี ธนรานิช ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ
2. นางปัทมา วิรุฬห์พานิช ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ

ภาพปกและภาพประกอบ

นายชูเกียรติ เกิดอุดม ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ

